

Regionale energiestrategie

Wat is een regionale energiestrategie (RES) en hoe werken partijen hieraan regionaal en nationaal samen?

Definitie

Een RES is een strategie om een regio in Nederland te voorzien van duurzame elektriciteit en warmte

- Een RES beschrijft hoeveel duurzame elektriciteit een regio wil opwekken in 2030 en op welke locaties.
- Decentrale overheden en andere partijen in een regio formuleren een RES na een gezamenlijke analyse.
- Een RES beschrijft het aanbod van, de vraag naar, en de geplande infrastructuur voor warmte in een regio.
- Decentrale overheden formaliseren de relevante delen uit de RES in hun beleid en in regels voor de leefomgeving.

Een RES bevat in elk geval de plannen van de regio voor een duurzame elektriciteitsvoorziening

- Een RES inventariseert hoeveel duurzame elektriciteit de regio grootschalig op land kan opwekken en waar.
- Een RES bevat keuzes over hoeveel elektriciteit de regio waar gaat opwekken.
- Een RES beschrijft hoe de regio de benodigde infrastructuur en opslagcapaciteit voor elektriciteit organiseert.
- Voor een RES gelden vooraf geen minimale opwekdoelen of een plicht energieneutraal te worden als regio.
- Als de concept-RES'sen van alle regio's niet optellen tot 35 TWh, kunnen extra doelen volgen via VNG, IPO en UvW.

Een RES bevat in elk geval de plannen van de regio voor duurzame warmtevoorziening van huizen en gebouwen

- Een RES beschrijft hoeveel warmte de regio verwacht nodig te hebben in de periode tot 2030 en tot 2050.
- Een RES inventariseert potentiële warmtebronnen in de regio.
- Een RES beschrijft hoe de regio warmte wil verdelen en leveren aan huizen en gebouwen.
- Een RES beschrijft hoe de regio de benodigde infrastructuur en opslagcapaciteit voor warmte wil organiseren.
- Het onderdeel in de RES over de warmtevoorziening heet ook wel de Regionale Structuur Warmte.

Een RES biedt ruimte voor aanvullende plannen, anders dan over elektriciteit en warmte

- Een RES kan ook andere duurzaamheidsplannen bevatten, zoals voor mobiliteit, landbouw of energiebesparing.

Inhoud

Regionale samenwerking

Gemeenten, provincie en waterschappen in een regio werken samen met belanghebbenden aan een RES

- De decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor een RES en werken gelijkwaardig samen.
- De decentrale overheden betrekken regionale sleutelspelers, zoals netbeheerders en energiecoöperaties.
- De decentrale overheden organiseren participatie van belanghebbenden, zoals inwoners, bedrijven en milieuorganisaties.
- De decentrale overheden zijn vrij in hoe ze belanghebbenden betrekken, zoals via een stuurgroep of via ateliers.

Decentrale overheden in een regio organiseren een structuur om samen te werken aan een RES

- De decentrale overheden bepalen hoe alle partijen in een regio gaan overleggen en beslissen over de RES.

De samenwerkende partijen in een regio werken via een nationaal afgesproken tijdspad toe naar een RES

- De partijen stellen optioneel een bestuurlijke startnota vast, zoals hoe en met wie ze samenwerken.
- De partijen leveren uiterlijk 1 juni 2020 een concept-RES op.
- De partijen leveren uiterlijk 1 maart 2021 een definitieve RES (1.0) op.
- De partijen herijken iedere twee jaar de RES (RES 2.0 en verder).
- Provincies en gemeenten verlenen uiterlijk in 2025 vergunningen voor het grootschalig opwekken van elektriciteit.

Volksvertegenwoordigers in een regio stellen de definitieve RES vast

- Volksvertegenwoordigers van gemeenten, provincies en waterschappen besluiten over de definitieve RES.
- Deze volksvertegenwoordigers besluiten ook over latere versies van de definitieve RES (RES 2.0 en verder).
- De rol van volksvertegenwoordigers bij de startnota en bij de concept-RES is niet voorgeschreven.

Decentrale overheden die samenwerken aan de RES lossen conflicten in eerste instantie zelf op

- In geval van conflict over de RES proberen de decentrale overheden dit eerst zelf onderling op te lossen.
- Bij blijvend conflict kan de Provincie gemeenten en waterschappen eisen opleggen, zoals via haar omgevingsbeleid.
- Uiteindelijk kan het Rijk ruimtelijke bevoegdheden van decentrale overheden overnemen, zoals via een projectbesluit.

Gemeenten, provincies en waterschappen zijn verantwoordelijk om 35 TWh elektriciteit op te wekken

- VNG, IPO en UvW hebben zich verbonden aan het nationale doel van 35 TWh in 2030.
- Leden van VNG, IPO en UvW zijn via besluiten in ledenvergaderingen indirect gebonden aan het nationale doel.
- VNG, IPO en UvW maken met hun leden een methode om eventueel nog benodigde TWh te verdelen over regio's.
- De verdeelmethode wordt toegepast als de concept-RES'sen van alle regio's niet optellen tot 35 TWh per jaar.

Regio's krijgen landelijke ondersteuning bij het opstellen van de RES

- Het Nationaal Programma RES steunt regio's, zoals met kennis, advies en een landelijke rekensystematiek.
- Het Nationaal Programma RES bekijkt de concept-RES'sen en geeft regio's tips en adviezen.
- Het Planbureau voor de Leefomgeving rekent concept-RES'sen door en kijkt of ze nationaal optellen tot 35 TWh.
- Er komt één landelijk expertisecentrum voor warmte.
- De regio's krijgen samen 36 miljoen euro voor het opstellen van RES'sen in de periode 2019-2021.
- Netbeheerders kunnen regio's helpen om zicht te krijgen op de benodigde energie-infrastructuur.

Nationale samenwerking

Over deze kaart
Deze kaart beschrijft wat een regionale energiestrategie (RES) is. Nederland is op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UvW) opgedeeld in dertig regio's. De decentrale overheden hebben vanuit het Klimaatakkoord de verantwoordelijkheid om in hun regio energiestrategieën op te stellen. De RES beschrijft de plannen van de regio voor een duurzame elektriciteits- en warmtevoorziening. Duurzame elektriciteit is elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, zoals windmolens en zonnepanelen. Het gaat hierbij alleen om grootschalige opwekking van elektriciteit op land (en niet op zee). Hiervoor geldt vanuit het Klimaatakkoord een opgave om nationaal minimaal 35 TeraWattuur (TWh) per jaar op te wekken. Kleinschalige opwekking via zonnepanelen op daken telt hierbij in principe niet mee.

Alleen wanneer in 2030 deze kleinschalige opwekking landelijk meer dan 7 TWh per jaar bedraagt telt het surplus (boven 7 TWh per jaar) mee. Een duurzame warmtevoorziening gebruikt warmte uit niet-fossiele bronnen, zoals restwarmte van bedrijven of warmte uit verbranding van biomassa.

Deze kaart is gemaakt op basis van de Handreiking van het Nationaal Programma RES, studie van literatuur, een interview en denksessies met deskundigen. De kaart vat de RES samen voor zover bekend op 15 juli 2019. De mogelijke rollen van gemeenteraadsleden bij het opstellen van een RES staan op een andere kaart.

Wij danken alle deelnemers voor hun denkwerk.

Rollen van algemeen bestuursleden bij een regionale energiestrategie

Wat zijn de rollen van algemeen bestuursleden van waterschappen bij het opstellen van een regionale energiestrategie en hoe kunnen zij deze vervullen?

Volkvertegenwoordigende rol

Wat houdt de volksvertegenwoordigende rol in?

Het algemeen bestuur vertegenwoordigt inwoners, bedrijven en organisaties in een waterschapsgebied.

Wat zijn belangrijke vragen die AB-leden zich kunnen stellen bij het vertegenwoordigen van belanghebbenden?

- Hoe willen we belanghebbenden vertegenwoordigen en betrekken bij een RES?
- Hoe vormen we ons een beeld van de wensen en opvattingen van belanghebbenden die zich niet laten horen?
- Op welke aspecten van een RES willen wij ons richten als volksvertegenwoordiger?
- Hoe kunnen we onze kennis over de belangen van zowel steden als rurale gebieden inzetten voor een RES?
- Hoe zorgen we dat andere overheden ons waterschap tijdig betrekken bij het ontwikkelen van een RES?

Wat zijn voorbeelden van volksvertegenwoordiging bij het opstellen van een RES?

Besturen namens belanghebbenden

- Vertolken van opvattingen en emoties van belanghebbenden in (in)formele RES-overleggen.
- Afwegen van verschillende lokale, regionale, nationale en/of partijbelangen in een vergadering over een RES.
- (Informeel) in gesprek gaan met andere volksvertegenwoordigers tijdens een RES-overleg.

Verbinden met de samenleving

- Afleggen van werkbezoeken zoals bij mogelijke gebieden voor windmolens.
- Bezoeken van bewonersavonden van gemeenten om meningen van belanghebbenden over een RES te horen.

Wat houdt de controlerende rol in?

Het algemeen bestuur controleert of beleid en uitvoering van het dagelijks bestuur past binnen de gestelde kaders.

Wat zijn belangrijke vragen die AB-leden zich kunnen stellen bij het controleren?

- Hoe werken we samen met andere volksvertegenwoordigers in de regio in onze controlerende rol?
- Welke ondersteuning is voor ons beschikbaar en hoe benutten we (landelijke) kennis en hulp?
- Hoe willen we dat het dagelijks bestuur en RES-coördinatoren ons informeren over (de voortgang van) een RES?
- In hoeverre past de planning van een RES in het vergaderschema van het algemeen bestuur?

Wat zijn voorbeelden van controles bij het opstellen van een RES?

Beleidsinhoud

Controle van de inhoud van een RES aan beleidsinhoudelijke kaders van het algemeen bestuur.

Taakuitvoering dagelijks bestuur

- Controle of een RES doeltreffend, doelmatig en rechtmatig tot stand komt.
- Controle of het dagelijks bestuur werkt binnen eerder vastgestelde uitvoeringskaders, zoals voor geld.

Kaderstellende rol

Wat houdt de kaderstellende rol in?

Het algemeen bestuur stelt algemene kaders vast, waarbinnen het dagelijks bestuur en de dijkgraaf kunnen bewegen.

Wat zijn belangrijke vragen die AB-leden zich kunnen stellen bij het formuleren van kaders?

- Hoe verhouden we ons tot andere overheden in een RES-regio en hoe sturend kunnen en willen we zijn?
- Willen we vooral op de inhoud van een RES sturen of meer op het proces van de totstandkoming?
- Hoeveel geld stellen we beschikbaar voor de uitvoering van een RES en welke baten verwachten we?
- Hoe kunnen we RES-doelen koppelen aan doelen van andere opgaven en om welke kaders vraagt dit?
- Hoe coördineren we onze bijdragen in verschillende RES-regio's?
- Hoe besluiten decentrale overheden gezamenlijk en apart in een RES-regio, zoals over amendementen?
- Welke rol(len) willen we dat ons waterschap speelt bij een RES, zoals als energieproducent of investeerder?

Wat zijn voorbeelden van kaders bij het opstellen van een RES?

Beleidsinhoud

- Kaders voor de rol van het waterschap bij de RES-uitvoering, zoals grond beschikbaar stellen voor elektriciteitsopwek.
- Kaders voor elektriciteitsopwek in het waterschap in samenhang met waterbeheeropgaven.
- Kaders voor veilige elektriciteitsopwek binnen het waterschap, zoals bij keringen.
- Kaders voor het benutten van warmte en koude uit het watersysteem met behoud van waterkwaliteit.
- Kaders voor de inzet van het dagelijks bestuur in UvW-verband, zoals over de landelijke verdeelmethode.

Organisatie

- Kaders voor hoe het dagelijks bestuur en RES-coördinatoren ons op de hoogte houden over voortgang van een RES.
- Kaders voor het budget dat het algemeen bestuur beschikbaar stelt voor het opstellen en uitvoeren van een RES.

Besluitvorming

- Kaders voor de rol van het algemeen bestuur bij besluiten over de startnotitie, de concept-RES en de definitieve RES.
- Kaders voor hoe het waterschap afzonderlijk én in de regio overlegt en besluit, ook met andere waterschappen.
- Kaders voor de wijze waarop het waterschap omgaat met andere decentrale overheden in geval van conflicten.
- Kaders voor hoe de inhoud van een RES te verankeren in formeel beleid, zoals waterbeleidsplannen.

Participatie

- Kaders voor hoe inwoners, organisaties en bedrijven te betrekken bij het maken van een RES.

Over deze kaart

Deze kaart geeft een overzicht van de rollen die algemeen bestuursleden (AB-leden) van waterschappen hebben bij het opstellen van een regionale energiestrategie (RES). Ook geeft de kaart voorbeelden en hulpvragen voor het invullen van deze rollen. Deze kaart is geschreven voor bestuursleden in de rol van algemeen bestuurslid, niet zozeer voor bestuursleden in de rol van dagelijks bestuurslid. Gemeenten, provincies en waterschappen hebben vanuit het Klimaatakkoord de verantwoordelijkheid om in hun

regio energiestrategieën op te stellen. Nederland is hiertoe opgedeeld in dertig regio's, op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UvW). Een waterschap kan onder meerdere RES-regio's vallen, en een RES-regio kan op meerdere waterschappen betrekking hebben. Wat een RES precies inhoudt, staat op een aparte kaart. Deze kaart is gemaakt op basis van een vergelijkbare kaart die De Argumentenfabriek eerder maakte voor raadsleden en een denktank met deskundigen. Wij danken allen voor hun denkwerk.